

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
w Zielonej Górze

Aneks nr 1
do
„PROGRAMU
PAŃSTWOWEGO MONITORINGU
ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA
LUBUSKIEGO
na lata 2016 – 2020”

Przedkładam

LUBUSKI WOJEWÓDZKI
INSPEKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Mirosław Ganecki

.....
Mirosław Ganecki
Wojewódzki Inspektor
Ochrony Środowiska

Zatwierdzam

Z TP. GŁÓWNEGO INSPEKTORA
OCHRONY ŚRODOWISKA

mgr inż. Marek Haliniak
ZASTĘPCA GŁÓWNEGO INSPEKTORA
OCHRONY ŚRODOWISKA

Marek Haliniak
Główny Inspektor
Ochrony Środowiska

Zielona Góra, 2016 r.

Spis treści:

Wstęp.....	- 2 -
3. Badania stanu środowiska.....	- 3 -
3.2. Podsystem monitoringu jakości wód	- 3 -
3.2.1. Monitoring wód powierzchniowych – wody śródlądowe, wody przejściowe i przybrzeżne.....	- 3 -
5. System jakości w PMS; laboratoria i sieci pomiarowe	- 24 -
5.2. System jakości w monitoringu wód	- 24 -
7. Uwarunkowania finansowe realizacji programu PMS	- 27 -

Załączniki w formie elektronicznej:

Załącznik nr 4: Tabele do wojewódzkiego programu monitoringu środowiska na lata 2016-2020 – Podsystem monitoringu jakości wód – Monitoring wód powierzchniowych

Wstęp

Podstawę prawną do monitorowania wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska stanowi ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, 1590, 1642, 2295, z 2016 r. poz. 352, 1250 z późn. zm.). Powodem opracowania niniejszego aneksu były zmiany prawne w zakresie monitoringu wód powierzchniowych, jakie dokonały się w 2016 roku. Jest to wydanie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz.U. z dn. 2016 r. poz. 1178, wydane na podstawie art. 155b ustawy Prawo wodne. Rozporządzenie to zmieniło wcześniejsze rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych. Do opracowania niniejszego aneksu w części dotyczącej monitoringu wód powierzchniowych posłużono się „Wytycznymi do planowania monitoringu wód powierzchniowych na potrzeby aneksowania wojewódzkich programów monitoringu środowiska na lata 2016-2020” zatwierdzonymi przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska w dniu 28.11.2016 r.

3. Badania stanu środowiska

3.2. Podsystem monitoringu jakości wód

3.2.1. Monitoring wód powierzchniowych – wody śródlądowe, wody przejściowe i przybrzeżne

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach PMŚ wynika z art. 155a ust. 2 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r.– Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.) zwanej dalej ustawą – Prawo wodne, przy czym zgodnie z ust. 3 tego artykułu badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów fizykochemicznych, chemicznych i biologicznych należą do kompetencji wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska.

Celem wykonywania badań jest dostarczenie wiedzy o stanie wód, koniecznej do podejmowania działań na rzecz poprawy stanu oraz ochrony wód przed zanieczyszczeniem. Działania te zapewnią ochronę przed eutrofizacją spowodowaną wpływem źródeł bytowo-komunalnych i rolniczych oraz ochronę przed zanieczyszczeniami przemysłowymi, w tym zasoleniem i substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego. Monitoring oraz działania planowane i realizowane są zgodnie z sześcioletnim cyklem gospodarowania wodami, wynikającym z przepisów prawa krajowego, transponujących wymagania dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000, str. 1-73, Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdział 15, tom 5, str. 275-346) zwanej Ramową Dyrektywą Wodną. W trakcie trwania opisywanego Programu obowiązywał będzie trzeci cykl gospodarowania wodami (2016-2021).

Zakres i sposób badań oraz kryteria oceny stanu wód określają rozporządzenia do ustawy – Prawo wodne:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016, poz. 1178);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016, poz. 1187);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 258, poz. 1550);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1558);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz

środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1482);

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2011 r. Nr 258, poz. 1549);
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz.U. Nr 241, poz. 2093).

Wyniki badań, oprócz realizacji wyżej określonego celu podstawowego, posłużą także do wypełnienia przez Polskę w latach 2016-2020 obowiązków sprawozdawczych wobec Komisji Europejskiej (raporty, o których mowa w Ramowej Dyrektywie Wodnej 2000/60/WE oraz dyrektywie 91/676/EWG dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzące ze źródeł rolniczych). Ponadto, w ramach podsystemu wypełniane będą zobowiązania Polski wynikające ze współpracy z Komisją Helsińską oraz Europejską Agencją Środowiska, obejmujące m.in. przekazywanie danych krajowych o jakości wód rzek, jezior, wód przejściowych i przybrzeżnych.

W oparciu o prace realizowane w ramach wydzielonego zadania przewidywane jest stopniowe wdrażanie dodatkowych wymagań określonych dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. zmieniającej dyrektywy 2000/60/WE i 2008/105/WE w zakresie substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. UE L 226 z 24.08.2013, str.1).

W ramach podsystemu monitoringu jakości wód powierzchniowych - wody śródlądowe, wody przejściowe i przybrzeżne, w latach 2016-2020 na obszarze województwa lubuskiego będą realizowane następujące zadania:

- ✓ badania i ocena stanu rzek, w tym zbiorników zaporowych,
- ✓ badania i ocena stanu jezior,
- ✓ badania i ocena jakości osadów dennych w rzekach i jeziorach,
- ✓ obserwacje elementów hydromorfologicznych dla potrzeb oceny stanu ekologicznego wód powierzchniowych,
- ✓ wdrażanie wymagań dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. zmieniającej dyrektywy 2000/60/WE i 2008/105/WE w zakresie substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej.

Wykonane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska oceny stanu wód wszystkich kategorii, po ich zagregowaniu przez GIOŚ, będą przekazywane do KZGW i, za jego pośrednictwem, do regionalnych zarządów gospodarki wodnej. Program monitoringu realizowany będzie w ramach monitoringu diagnostycznego (rzeki, w tym zbiorniki zaporowe, jeziora oraz jednolite części wód w obszarach ochrony siedlisk i gatunków), operacyjnego (rzeki, w tym zbiorniki zaporowe oraz jeziora), badawczego oraz dla wszystkich kategorii wód - monitoringu obszarów chronionych. Monitoring obszarów chronionych będzie prowadzony w JCW znajdujących się na obszarach:

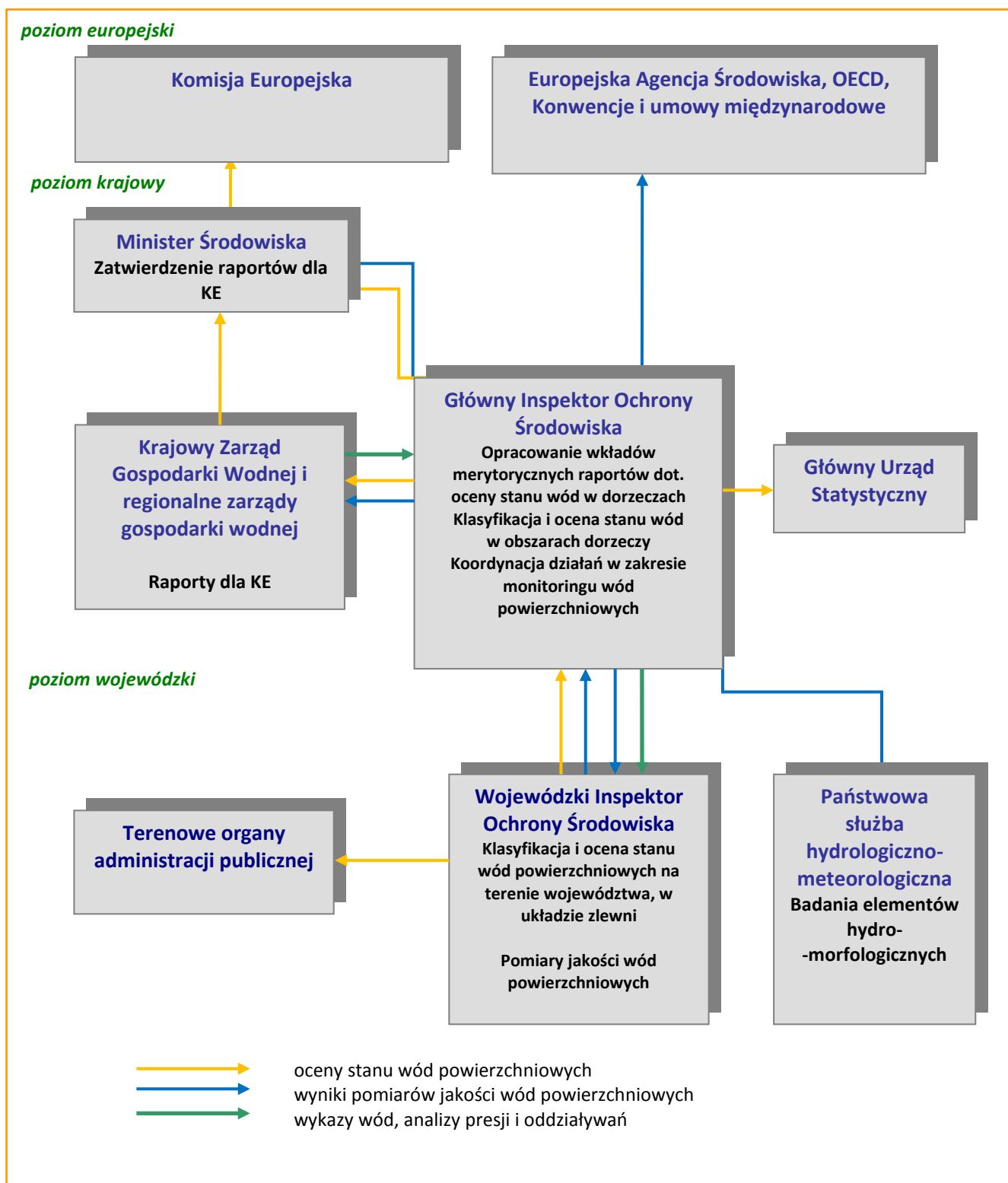
- zagrożonych eutrofizacją ze źródeł komunalnych,
- przeznaczonych do wykorzystania rekreacyjnego, w tym kąpieliskowego,

- wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia,
- położonych na obszarach sieci Natura 2000 i innych obszarach chronionych, których stan jest zależny od jakości wód powierzchniowych.

W związku z oczekiwaniem na nową ustawę – Prawo wodne, która zmienia sposób wdrożenia Dyrektywy Azotanowej poprzez odejście od wyznaczenia OSN i wprowadzenie programu działań na obszarze całego kraju, program monitoringu obszarów chronionych narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych (MORO) zaplanowany zostanie na rok 2018 lub 2019, w drodze aneksowania programu WPMSŚ, umożliwiając jego poprawne wykonywanie zgodne z nową ustawą lub opublikowanymi rozporządzeniami w sprawie OSN. Niniejsze podejście do monitoringu MORO jest zgodne ze stanowiskiem Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej wyrażonego pismem DPiZW-pgw.5052.43.2016 z dnia 02.11.2016 r. kierowanym do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Punkty pomiarowo-kontrolne monitoringu lokalizowane będą w oparciu o sporządzane przez dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej dla poszczególnych regionów wodnych wykazy wód, zaktualizowane charakterystyki jednolitych części wód, a także wykazy wielkości emisji, o których mowa w art. 113 ustawy – Prawo wodne, przekazane przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (KZGW) do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, z uwzględnieniem danych własnych WIOŚ o emisjach do wód.

Decyzja o rozpoczęciu w danej jednolitej części wód monitoringu badawczego mającego przede wszystkim na celu określenie wielkości i wpływu przypadkowego zanieczyszczenia, może być podjęta w trakcie realizacji wojewódzkich programów monitoringu środowiska. Rozpoczęcie realizacji monitoringu badawczego nie wymaga akceptacji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i aneksowania Wojewódzkiego Programu Monitoringu Środowiska. Informację o tych zmianach oraz wyniki pomiarów WIOŚ będzie przekazywał do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Rys. 3.2.1.1. Schemat przepływu informacji dotyczących jakości wód powierzchniowych w ramach państwowego monitoringu środowiska.

Zadanie: **Badania i ocena stanu rzek, w tym zbiorników zaporowych**

Celem zadania jest dostarczenie informacji o stanie wód rzecznych i zbiorników zaporowych wyznaczonych jako jednolite części wód.

W latach 2016-2020 przeprowadzony zostanie monitoring realizowany w ramach trzeciego cyklu gospodarowania wodami trwającego od 2016 do 2021 roku.

W okresie objętym niniejszym Programem prowadzony będzie monitoring diagnostyczny, operacyjny, badawczy oraz monitoring obszarów chronionych. Częstotliwość i zakres badań będą zróżnicowane i zależne od rodzaju punktu oraz celu, dla którego dany punkt pomiarowo-kontrolny został wyznaczony. Wody przebadane zostaną w ramach przynajmniej jednego pełnego roku badań we wszystkich reprezentatywnych punktach monitorowania stanu lub potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych objętych monitoringiem diagnostycznym lub operacyjnym (dwukrotnie w cyklu wodnym) oraz wszystkie punkty na jednolitych częściach wód wyznaczonych jako obszary chronione.

Szczególną rolę będą pełniły punkty pomiarowo-kontrolne z zaplanowaną realizacją monitoringu badawczego intensywnego monitorowania, zlokalizowane w miejscach określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. 2011 r. Nr 258, poz. 1550) oraz obowiązującym rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016, poz. 1178). W punktach tych badane będą metale ciężkie, biogeny oraz wskaźniki charakteryzujące warunki tlenowe. Częstotliwość pomiarów wyniesie nie mniej niż 12 razy w roku (przeciętnie po 1 poborze w każdym miesiącu). Wyniki realizowanego w tych punktach regularnego programu badań wykorzystywane będą na potrzeby wymiany informacji pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej. Na obszarze województwa lubuskiego punkt taki znajduje się na Nysie Łużyckiej poniżej Gubina.

Monitoring substancji szkodliwych dla środowiska wodnego, w szczególności substancji priorytetowych prowadzi się, co roku na jednolitych częściach wód posiadających obecnie lub w przeszłości źródła uwolnienia tych substancji lub na których w ubiegłych latach stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych norm tych substancji. Badania te prowadzone są w punkcie reprezentatywnym dla jednolitej części wód w ramach monitoringu operacyjnego. Jeżeli wyniki uzyskane w pierwszym pełnym rocznym cyklu monitorowania wykażą, że stężenie tej substancji nie przekracza dopuszczalnych wartości granicznych, rozważane będzie zmniejszenie częstotliwości monitorowania do minimum 4 pomiarów w ciągu roku (minimum co 3 miesiące). Natomiast jeśli wszystkie wyniki uzyskane dla danej jcw w poprzednim roku wykażą, że dana substancja nie występuje lub nie zostały podjęte działania zmierzające do poprawy stanu wód, można będzie odstąpić od prowadzenia monitorowania takiej substancji.

Ze względu na zmiany w zapisach prawnych dotyczących form i sposobu prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych (tzw. rozporządzenia monitoringowego) oraz zatwierdzonych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska *Wytycznych* niniejszym aneksem wprowadza się następujące zmiany w stosunku do zatwierdzonego w dniu 31

grudnia 2015 r. Wojewódzkiego Programu Monitoringu Środowiska na lata 2016-2020 województwa lubuskiego w rozdziale dotyczącym podsystemu monitoringu jakości wód:

- w ramach punktów pomiarowo-kontrolnych, w których realizowany jest monitoring diagnostyczny dokonano zwiększenia liczby stanowisk pomiarowych o stanowisko pomiarowe na potrzeby wykonania obserwacji hydromorfologicznych;
- dla punktów pomiarowo-kontrolnych, w których zaplanowano monitoring obszarów chronionych ze względu na występowanie na obszarze wrażliwym na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych dokonano zmian w częstotliwości pomiarowej zgodnie z aktualnym rozporządzeniem w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych;
- dla poniższych punktów pomiarowo-kontrolnych rozszerzono program monitoringu o monitoring obszarów chronionych ze względu na występowanie na obszarze wrażliwym na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych:
  - Kanał Luboński - przepompownia Cybinka;
  - Jeziorna - dopływ do jez. Kursko;
  - Lubniewka - m. Rudnica;
  - Otok (Kanał Otok) - m. Santok;
  - Gościmka - ujście do Noteci (m. Gościm);
  - Drawa - poniżej ujścia Płocicznej (m. Stare Osieczno);
  - Obra - m. Gorzyca;
  - Obra - most na drodze Trzciel - Pszczew;
  - Ołobok - ujście do Odry (most drogowy w rejonie m. Bródki);
  - Dopływ z Łęgowa - ujście do Obrzycy (m. Smolno Małe);
  - Jabłonna - ujście do Odry (m. Laskowo);
  - Czerwona Woda - ujście do Czernej Wielkiej;
  - Kosierska Młynówka - ujście do Bobru (m. Brzeźnica);
  - Biela - dopływ jez. Bytnickiego A-21;
  - Zimny Potok - powyżej ujścia Łączy (m. Dobrzęcin);
  - Iławka - ujście do Bobru (m. Bobrzany);
  - Kwisa - ujście do Bobru (m. Trzebów);
  - Brzeźnica - m. Brzeźnica;
  - Kanał Młyński - ujście do Lubszy (m. Lubsko);
  - Wełnica - ujście do Lubszy (m. Żenichów);
  - Ruda - ujście do Bobru (most na drodze Szprotawa - Małomice);
  - Kanał Pomorski - ujście do Odry (m. Brody);
  - Dopływ z Mielesznicy - m. Mielesznica;
  - Sucha - ujście do Szprotawy (m. Sucha Dolna);
  - Zaborski Potok (Śmiga) - ujście do Odry (m. Tarnawa);
  - Kanał Postomski - powyżej ujścia Lubniewki (m. Kołczyn);
  - Stara Noteć - m. Santok;
  - Noteć - m. Santok;

- Noteć - most na drodze Gościmiec-Goszczanowiec;
  - Bóbr - ujście do Odry (m. Stary Raduszec);
  - Obrzyca - powyżej ujścia Ciekącej (m. Konotop);
  - Rudzianka - m. Łukomin;
  - Kurka - ujście do Lubszy (m. Raszyn).
- usunięty został punkt pomiarowo-kontrolny: Sucha - ujście do Drawy (poniżej Radęcina);
- dodano do sieci nowe punkty pomiarowo-kontrolne wraz z przypisanymi im odpowiednimi programami:
- Skródka m. Krasówka (MDna);
  - Spółdzielczy Rów - m. Leśna Dolina (MO);
  - Budorządzanka – ujście do Nysy Łużyckiej (MDna, MO, MOEU);
  - Świerczynka – ujście do Nysy Łużyckiej (MDna, MO, MOEU);
  - Kanał Krępiński - most na drodze Słońsk – Jamno (MDna, MO);
  - Dopływ spod Strychów - m. Poręba (MO);
  - Dopływ z polderu z Ługów Górzyczych - m. Chyrzyno (MDna, MO, MOEU);
  - Kanał Goszczanowski – ujście do Noteci (MDna, MO);
  - Jordanka - m. Bledzew (MO, MOEU);
  - Dopływ z gaj. Bagno - m. Międzyrzecz (MO, MOEU);
- dokonano zmiany lokalizacji dla następujących punktów:
- dla jcw Ołobok do Świebodki z jez. Niesłysz i Wilkowskim dokonano zmiany lokalizacji ppk na: Ołobok - most na drodze Skąpe – Cibórz;
  - Czerna Mała - powyżej ujścia Czernej (m. Iłowa).

W razie konieczności ustanawiany będzie lokalnie monitoring badawczy. Zakres, częstotliwość badań oraz czas prowadzenia monitoringu badawczego ustalany będzie każdorazowo indywidualnie pod kątem przyczyn jego ustanowienia, za wyjątkiem punktów pomiarowo-kontrolnych intensywnego monitorowania jednolitych części wód powierzchniowych płynących, dla których zakres i częstotliwość pomiarów określało rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. 2011 r. Nr 258, poz. 1550) wraz ze zmianami wprowadzonymi przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1558) oraz obowiązujące rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016, poz. 1178). Zmiany programu monitoringu w zakresie monitoringu badawczego nie będą wymagały akceptacji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i aneksowania Wojewódzkiego Programu Monitoringu Środowiska. Informację o tych zmianach oraz wyniki pomiarów WIOŚ będzie przekazywał do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Z uwagi na planowane do realizacji w 2018 roku opracowanie mające na celu określenie tła geochemicznego, obszarów emisji i dróg transportu zanieczyszczeń WWA

w wodach powierzchniowych, na rzecz Inspekcji Ochrony Środowiska, WIOŚ w Zielonej Górze zaplanował do realizacji w ramach monitoringu badawczego WWA badania: benzo(a)pirenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(k)fluorantenu, benzo(ghi)peryleny, indeno(1,2,3-cd)pirenu, fluorantenu, antracenu:

- w latach 2017 i 2018 – w następujących punktach pomiarowo-kontrolnych:
  - Odra - powyżej Nowej Soli (most na drodze Nowa Sól - Przyborów) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Obrzyca - powyżej ujścia Ciekącej (m. Konotop) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Gniła Obra - powyżej jez. Wojnowskiego Wschodniego - dopływ A – 21- (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Obrzyca - ujście do Odry (ujęcie wody powierzchniowej "Sadowa") - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Gryżynka - ujście do Odry (m. Szklarka Radnicka) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Zimny Potok - ujście do Odry (na północ od m. Ciemnice) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Szprotawica - ujście do Szprotawy (okolice m. Rudziny) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Bóbr - poniżej ujścia Szprotawy (m. Małomice) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Kwisa - ujście do Bobru (m. Trzebów) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Czarna Mała - powyżej ujścia Czernej (m. Iłowa) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Czernica (Czerna) - ujście do Czernej Małej (m. Iłowa) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Bóbr - ujście do Odry (m. Stary Ratuszec) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Strumień - ujście do Odry (poniżej Steklnika) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Odra - m. Połęcko
  - Żółta Woda - ujście do Nysy Łużyckiej (m. Sanice) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Nysa Łużycka - powyżej m. Żarki Wielkie - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Nysa Łużycka - powyżej Gubina (m. Sękowice) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Pstrąg - ujście do Lubszy (drugi most na drodze Lubsko - Brody) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - Lubsza - ujście do Nysy Łużyckiej (m. Gubin) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),

- Nysa Łużycka - poniżej Gubina (m. Żytowań) - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- Miałą – m. Drezdenko - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- Noteć – m. Drezdenko - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- Noteć - most na drodze Gościmiec-Goszczanowiec - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- Stara Noteć - m. Santok - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- Otok (Kanał Otok) - m. Santok - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- Płociczna - m. Kamienna - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- Mierzęcka Struga - m. Łęczyn - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- Pełcz - m. Górki Noteckie - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),

Seria pomiarowa dla powyższych 28 ppk zakończy się w kwietniu 2019 roku.

Jednolite części wód rzek właściwe do monitorowania zostały wyznaczone na podstawie Planu gospodarowania wodami na obszarach dorzecza Odry z 22 lutego 2011 r. (M.P. 2011 nr 40 poz. 451), a zakres i częstotliwość badań są zgodne z zapisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 258, poz. 1550) wraz ze zmianami wprowadzonymi przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1558) oraz obowiązującego rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016, poz. 1178).

Co roku wykonywana będzie ocena stanu jednolitych części wód rzecznych objętych monitoringiem w roku poprzednim, weryfikacji przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Ocena stanu jednolitych części wód wykonywana będzie w zakresie wynikającym ze zrealizowanego w danym roku programu badawczego (ocena stanu ekologicznego, względnie, w przypadku sztucznych i silnie zmienionych jednolitych części wód, potencjału ekologicznego i/lub ocena stanu chemicznego), z uwzględnieniem zasady dziedziczenia klasyfikacji wskaźników, co umożliwi wykonanie oceny w oparciu o najnowsze dostępne wyniki badań. Wyniki klasyfikacji elementów biologicznych podlegają dziedziczeniu przez sześć lat, z wyjątkiem wskaźników wykorzystywanych w ramach monitoringu operacyjnego do oceny stopnia oddziaływania presji, których wyniki klasyfikacji można dziedziczyć jedynie przez okres trzech lat.

W roku 2016 sporządzone zostanie przez GIOŚ zbiorcze zestawienie oceny stanu ekologicznego (lub potencjału ekologicznego) oraz stanu chemicznego jednolitych części wód rzecznych objętych monitoringiem w latach 2010–2015. Ocena ta będzie opracowana w oparciu o analizę wyników pomiarów przeprowadzonych w latach 2010–2015 i posłuży

określeniu stopnia spełnienia celów środowiskowych do końca roku 2015 przez jednolite części wód.

W roku 2019 zostanie sporządzone przez GIOŚ zbiorcze zestawienie oceny stanu ekologicznego (lub potencjału ekologicznego) oraz stanu chemicznego jednolitych części wód rzecznych objętych monitoringiem w latach 2013-2018. Dane z monitoringu w latach 2019-2020 posłużą do planowanej na rok 2022 aktualizacji zestawienia zbiorczego.

Ww. oceny wykonywane będą przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska w układzie zlewniowym w oparciu o standardy zapisane w rozporządzeniach Ministra Środowiska do ustawy Prawo wodne, w szczególności w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1482) oraz rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016, poz. 1187) i opracowane przez GIOŚ metodyki i wytyczne. Weryfikacji i scalenia wyników oceny dla obszarów dorzeczcy dokonywał będzie Główny Inspektor Ochrony Środowiska.

Dodatkowo, zgodnie z kalendarzem wynikającym z odpowiednich przepisów i dyrektyw, wykonywane będą oceny jednolitych części wód, w których zlokalizowane zostały punkty pomiarowo-kontrolne monitoringu obszarów chronionych.

Na potrzeby odbiorców wojewódzkich, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska będzie prezentował wyniki ww. ocen zestawione również w układzie granic administracyjnych województwa.

Dane z monitoringu rzek i zbiorników zaporowych będą wprowadzone i przechowywane w opracowanej w ramach SI EKOIFONET bazie JWODA po wdrożeniu jej wersji operacyjnej. System będzie przechowywał zarówno wyniki wykonanych pomiarów, informacje o warunkach występujących podczas pobierania próbek, warunkach utrwalania próbek, zastosowanych technik i metod badawczych, a także wyniki klasyfikacji i oceny jednolitych części wód rzecznych (w tym zbiorników zaporowych). Podstawowym założeniem opisywanego systemu będzie zapewnienie wielopoziomowej kontroli danych, realizowanej zarówno na poziomie laboratoriów WIOŚ, wydziałów monitoringu środowiska WIOŚ, GIOŚ oraz ekspertów zewnętrznych. W kolejnych latach, po zweryfikowaniu poprawności wdrożonej wersji operacyjnej, przewiduje się dalsze rozwijanie bazy JWODA, w szczególności opracowanie modułów do rejestrowania badań elementów biologicznych w jednolitych częściach wód rzecznych i obliczania dla nich indeksów.

W związku z brakiem wyznaczonych jednolitych części wód rzecznych dla zbiorników zaporowych na obszarze województwa lubuskiego, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze w latach 2016-2020 nie będzie prowadzić badań zbiorników zaporowych.

Tabela 3.2.1.1. Badania i ocena stanu rzek, w tym zbiorników zaporowych

Podsystem	Zadanie
Monitoring jakości wód	Badania i ocena stanu rzek, w tym zbiorników zaporowych
Przepisy prawne	<ul style="list-style-type: none"> - ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, z późn. zm.) – art. 26; - ustawa z dnia 18 lipca 2001r.- Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.) - art. 38a ust. 2 i 3, art. 47, art. 155a, art. 155b; - rozporządzenie MŚ z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2011 r. Nr 258 poz. 1549); - rozporządzenie MŚ z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. 2011 r. Nr 258, poz. 1550); - rozporządzenie MŚ z dnia 21 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1558); - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016, poz. 1178); - rozporządzenie MŚ z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1482); - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016, poz. 1187); - rozporządzenie MŚ z dnia 23 listopada 2010 r. w sprawie sposobu i częstotliwości aktualizacji informacji o środowisku (Dz. U. z 2010 r. Nr 227, poz. 1485); - rozporządzenie MŚ z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz.U. Nr 241, poz. 2093).
Zakres przedmiotowy	
<p>Badania prowadzone będą w około 131 punktach pomiarowo-kontrolnych (ppk) zlokalizowanych na rzekach. Zakres i częstotliwość badań zostaną dobrane zgodnie z zapisami ww. rozporządzeń i będą zależały od programu przypisanego do danego ppk. W przypadku ppk objętych monitoringiem operacyjnym obejmować jednakże będą co najmniej jeden wybrany element biologiczny, wskaźniki charakteryzujące stan fizyczny, w tym warunki termiczne, wskaźniki charakteryzujące warunki tlenowe i zasolenie, odczyn pH, substancje biogenne oraz substancje szkodliwe dla środowiska wodnego, w szczególności substancje priorytetowe jeśli w badanych jednolitych częściach wód występują obecnie lub występowały w przeszłości źródła uwolnienia tych substancji lub na których w ubiegłych latach stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych norm tych substancji.</p> <p>Rok 2016: Prowadzone będą badania jakości rzek wg programu obejmującego monitoring diagnostyczny, operacyjny, badawczy i monitoring obszarów chronionych. Wykonana zostanie ocena stanu jednolitych części wód rzecznych (w tym zbiorników zaporowych) za rok 2015, zgodnie z uwzględnieniem zasady dziedziczenia oraz zbiorcze zestawienie oceny stanu ekologicznego (lub potencjału ekologicznego) oraz stanu chemicznego jednolitych części wód rzecznych (w tym zbiorników zaporowych) objętych monitoringiem w latach 2010-2015. Ocena ta będzie opracowana w oparciu o analizę wyników pomiarów przeprowadzonych w latach 2010 – 2015.</p> <p>Rok 2017: Prowadzone będą badania jakości rzek wg programu obejmującego monitoring diagnostyczny, operacyjny, badawczy i monitoring obszarów chronionych. Wykonana zostanie aktualizacja oceny stanu jednolitych części wód rzecznych (w tym zbiorników zaporowych) na podstawie badań wykonanych w 2016 roku, zgodnie z zasadą dziedziczenia.</p> <p>Rok 2018: Prowadzone będą badania jakości rzek wg programu obejmującego monitoring diagnostyczny,</p>	

operacyjny, badawczy i monitoring obszarów chronionych. Wykonana zostanie aktualizacja oceny stanu jednolitych części wód rzecznych (w tym zbiorników zaporowych) na podstawie badań wykonanych w 2017 roku, zgodnie z zasadą dziedziczenia.

Rok 2019: Prowadzone będą badania jakości rzek wg programu obejmującego monitoring diagnostyczny, operacyjny, badawczy i monitoring obszarów chronionych. Wykonana zostanie również aktualizacja oceny stanu jednolitych części wód rzecznych na podstawie badań wykonanych w 2018 roku, zgodnie z zasadą dziedziczenia. Wykonana zostanie przez GIOŚ zbiorcza ocena stanu jednolitych części wód rzecznych na podstawie danych, wykonanych w latach 2013-2018.

Rok 2020: Prowadzone będą badania jakości rzek wg programu obejmującego monitoring diagnostyczny, operacyjny, badawczy i monitoring obszarów chronionych. Wykonana zostanie aktualizacja oceny stanu jednolitych części wód rzecznych na podstawie badań wykonanych w 2019 roku, zgodnie z zasadą dziedziczenia.

Programem monitoringu diagnostycznego, w tym monitoringu diagnostycznego na obszarach chronionych, objętych zostanie 89 reprezentatywnych punktów pomiarowo-kontrolnych odpowiadających takiej samej liczbie jednolitych części wód rzecznych. Sieć reprezentatywnych punktów pomiarowo-kontrolnych wyznaczonych do realizacji monitoringu diagnostycznego została zaplanowana w sposób umożliwiający spójny i kompleksowy przegląd stanu wód na każdym obszarze dorzecza z uwzględnieniem zróżnicowania jednolitych części wód pod względem typologii abiotycznej.

Programem monitoringu operacyjnego objęte zostaną jednolite części wód płynących, zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, zgodnie z wykazem sporządzonym przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Lokalizacja punktów ppk oraz szczegółowy zakres i częstotliwość oznaczanych wskaźników zostaną określone w ramach wojewódzkich programów monitoringu środowiska zatwierdzanych przez GIOŚ.

Programem monitoringu obszarów chronionych zostaną objęte jednolite części wód będące obszarami chronionymi lub z nimi powiązane, o których mowa w art. 113 ustawy – Prawo wodne.

Punkt pomiarowo-kontrolny intensywnego monitorowania jednolitych części wód zlokalizowany zostanie na obszarze województwa lubuskiego na Nysie Łużyckiej w punkcie poniżej Gubina. Zakres pomiarowy obejmował będzie związki azotu i fosforu, metale ciężkie (cynk, miedź, kadm, ołów, nikiel i rtęć), węglowodory ropopochodne – indeks oleju mineralnego oraz BZT₅. Częstotliwość pomiarów wyniesie 12 w roku.

Programem monitoringu badawczego będą objęte wszystkie badania wynikające ze zobowiązań międzynarodowych.

Dane z monitoringu operacyjnego z okresu 2019-2020 wykorzystane zostaną do planowanej na rok 2022 oceny spełnienia celów środowiskowych przez jednolite części wód zagrożone niespełnieniem celów środowiskowych.

Realizacja zadania

Realizacja zadania			
Pomiary	Bazy danych		Nadzór i ocena
WIOŚ (w uzasadnionych przypadkach również GIOŚ)	GIOŚ – baza danych monitoringu wód powierzchniowych JWODA		GIOŚ – w skali kraju, w układzie dorzeczy WIOŚ – województwo
Przekazywanie wyników badań/oceny			
Podmiot przekazujący wyniki	Rodzaj i forma przekazywanych wyników badań	Minimalna częstotliwość przekazywania wyników badań	Miejsce przekazania wyników badań
WIOŚ	- wyniki wykonanych pomiarów, informacje o warunkach występujących podczas pobierania próbek, warunkach utrwalania próbek, zastosowanych technik i metod badawczych	- niezwłocznie po wykonaniu oznaczeń pobranych próbek, najpóźniej do dnia 31 marca po zakończeniu roku kalendarzowego, w którym wykonane były badania	GIOŚ – JWODA
WIOŚ	- oceny stanu wód w województwie (w ppk oraz w JCW)	- jeden raz w roku, najpóźniej do dnia 30 kwietnia dla ppk i 30 czerwca dla JCW po zakończeniu roku kalendarzowego, w którym wykonane były badania	GIOŚ – JWODA
GIOŚ	- zagregowane wyniki pomiarów i oceny stanu ekologicznego i chemicznego (lub potencjału ekologicznego) w układzie dorzeczy, w formie do uzgodnienia	- jeden raz w roku, najpóźniej do dnia 30 września za poprzedni rok kalendarzowy	KZGW, WIOŚ
GIOŚ	- zestawienia wyników z punktów	- zgodnie z odpowiednimi	KZGW, WIOŚ

	pomiarowo-kontrolnych monitoringu obszarów chronionych	przepisami	
Upowszechnianie wyników			
Podmiot upowszechniający wyniki	Forma upowszechnianej informacji wynikowej	Minimalna częstotliwość upowszechniania informacji wynikowej	Odbiorca informacji wynikowej
WIOŚ	- raporty tematyczne	- fakultatywnie, po zrealizowaniu programu monitoringu (za lata 2016-2018 oraz 2019-2020)	administracja rządowa i samorządowa, uczelnie, szkoły, biblioteki, społeczeństwo
WIOŚ	- strony internetowe WIOŚ	- aktualizacja roczna	

Zadanie: **Badania i ocena stanu jezior**

Głównym celem zadania jest dostarczenie wiedzy o stanie lub potencjale ekologicznym i stanie chemicznym jednolitych części wód powierzchniowych jezior Polski, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczach.

W latach 2016 – 2020 jednolite części wód powierzchniowych jezior badane będą na potrzeby trzeciego cyklu gospodarowania wodami w latach 2016 – 2021, w ramach programów pomiarowych monitoringu diagnostycznego, operacyjnego oraz monitoringu obszarów chronionych. W razie konieczności ustanawiany będzie lokalnie monitoring badawczy. Jego zakres, częstotliwość badań oraz czas prowadzenia ustalany będzie każdorazowo indywidualnie pod kątem przyczyn jego ustanowienia. Rozpoczęcie realizacji monitoringu badawczego nie wymaga akceptacji Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i aneksowania Wojewódzkiego Programu Monitoringu Środowiska. Informację o tych zmianach oraz wyniki pomiarów WIOŚ będzie przekazywał do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Jednolite części wód powierzchniowych jezior występujące na obszarze chronionym przeznaczonym do ochrony siedlisk lub gatunków dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie (art. 113 ust. 4 pkt 6 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne), zostaną objęte zarówno programem monitoringu obszarów chronionych, jak i programem monitoringu diagnostycznego, a w przypadku wyznaczenia tych wód jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych – również programem monitoringu operacyjnego.

Monitoringiem diagnostycznym objęte są jednolite części wód powierzchniowych jezior będące zbiornikami wodnymi o istotnym znaczeniu dla gospodarowania wodami. Dobór jezior do monitoringu diagnostycznego stanowi reprezentację poszczególnych typów, a ich liczba odzwierciedla zróżnicowanie abiotyczne jezior w województwie lubuskim.

Szczególnym rodzajem monitoringu diagnostycznego, monitoringiem reperowym zostały objęte 22 jednolite części wód powierzchniowych jeziornych określone jako jeziora reperowe. Reprezentują one najpowszechniejsze w Polsce typy jezior oraz pełne spektrum jakości wód. Badania te będą prowadzone co roku i z częstotliwością badań elementów fizykochemicznych zwiększoną co najmniej do 6 razy w każdym cyklu rocznym. Ma to na

celu dostarczenie danych o dynamice zmian stanu jezior (w tym o skali zmienności jakości wód z roku na rok) w różnych warunkach antropopresji, co ułatwi interpretację wyników badań jezior monitorowanych z mniejszą częstotliwością. Do grupy jezior reperowych zaliczono te, wyszczególnione w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 258, poz. 1550) oraz w obowiązującym rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016, poz. 1178), położone w 9 województwach. W województwie lubuskim mamy 2 takie jeziora: Tarnowskie Duże i Głębokie (koło Międzyrzecza);

Monitoringiem operacyjnym zostaną objęte jednolite części wód jeziornych zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, zgodnie z wykazem sporządzonym przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej na potrzeby planów gospodarowania wodami w dorzeczach. Badania te prowadzone są na potrzeby gospodarowania wodami w latach 2016 – 2021 z minimalną częstotliwością co 3 lata. W okresie 2016 – 2018 zostaną one objęte co najmniej jednym pełnym rocznym cyklem pomiarowym. Kolejny roczny cykl pomiarowy musi być zrealizowany najpóźniej w czasie kolejnych trzech lat. Zakres wskaźników badanych w ramach monitoringu operacyjnego obejmuje co najmniej jeden reprezentatywny dla oceny stopnia oddziaływania określonej presji na stan jcwp element biologiczny (wraz ze wskaźnikami fizyczno-chemicznymi wspomagającymi jego ocenę) oraz wskaźniki zanieczyszczeń emitowanych do zlewni badanej jcwp. W województwie lubuskim jako wskaźnik biologiczny właściwy do monitorowania w ramach monitoringu operacyjnego wybrano fitoplankton z uwagi na fakt, iż jest on najbardziej wiarygodnym wskaźnikiem do oceny stopnia nasilenia eutrofizacji wód.

Coroczny monitoring substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, w szczególności substancji priorytetowych prowadzi się w ramach monitoringu operacyjnego. Do badań tych włącza się jednolite części wód powierzchniowych jezior, w zlewni których jest lub było zlokalizowane źródło zanieczyszczeń o potencjalnej możliwości zrzutu tych substancji, albo dla których wyniki monitoringu diagnostycznego wskazały występowanie w ilości przekraczającej dopuszczalne stężenia. W województwie lubuskim planuje się coroczny monitoring dla dwóch substancji priorytetowych – benzo(g,h,i)perylenu oraz indeno(1,2,3-cd)pirenu, dla których w latach wcześniejszych odnotowano przekroczenia wartości średniorocznej dla ich sumy. Jeżeli wyniki uzyskane w pierwszym pełnym rocznym cyklu monitorowania wykażą, że stężenie tej substancji nie przekracza dopuszczalnych wartości granicznych, rozważane będzie zmniejszenie częstotliwości monitorowania do minimum 4 pomiarów w ciągu roku (minimum co 3 miesiące). Natomiast jeśli wszystkie wyniki uzyskane dla danej jcwp w poprzednim roku wykażą, że dana substancja nie występuje lub nie zostały podjęte działania zmierzające do poprawy stanu wód, można będzie odstąpić od prowadzenia monitorowania takiej substancji.

Ze względu na zmiany w zapisach prawnych dotyczących form i sposobu prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych (tzw. rozporządzenia monitoringowego) oraz zatwierdzonych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska *Wytycznych* niniejszym aneksem wprowadza się następujące zmiany w stosunku do zatwierdzonego w dniu 31

grudnia 2015 r. Wojewódzkiego Programu Monitoringu Środowiska na lata 2016-2020 województwa lubuskiego w rozdziale dotyczącym podsystemu monitoringu jakości wód:

- w ramach punktów pomiarowo-kontrolnych, w których realizowany jest monitoring diagnostyczny dokonano zwiększenia liczby stanowisk pomiarowych o stanowisko pomiarowe na potrzeby wykonania obserwacji hydromorfologicznych;
- dla punktów pomiarowo-kontrolnych, w których zaplanowano monitoring obszarów chronionych ze względu na występowanie na obszarze wrażliwym na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych dokonano zmian w częstotliwości pomiarowej zgodnie z aktualnym rozporządzeniem w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych

Z uwagi na planowane do realizacji w 2018 roku opracowanie mające na celu określenie tła geochemicznego, obszarów emisji i dróg transportu zanieczyszczeń WWA w wodach powierzchniowych, na rzecz Inspekcji Ochrony Środowiska, WIOŚ w Zielonej Górze zaplanował do realizacji w ramach monitoringu badawczego WWA badania: benzo(a)pirenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(k)fluorantenu, benzo(ghi)peryleny, indeno(1,2,3-cd)pirenu, fluorantenu, antracenu:

- w latach 2017 i 2018 – w następujących punktach pomiarowo-kontrolnych:
  - jez. Solecko - stan. 02 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Lubiatówko - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Wielkie (Wielicko) - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Buszno - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Chłop (k. Pszczewa) - stan. 02 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Konin - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Łubiewo - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Lubikowskie - stan. 02 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Lubowo - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Lutol - stan. 02 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Rokitno - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Słowa - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Wołogoszcz Duża (Słowie) - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Szarcz - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Łąkie - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Wielgie (Dobiegiewskie) - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Dankowskie - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Wojnowskie Zachodnie - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
  - jez. Sławskie (Sława) - stan. 04 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),

- jez. Brodzkie (Parkowe) - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- jez. Borak (Borek) - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- jez. Błeszno (Bronków) - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- jez. Bytnickie (Środkowe) - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- jez. Głębokie (na SE od Bytnicy) - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- jez. Trześniowskie (Ciecz) - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- jez. Łagowskie - stan. 05 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- jez. Jańsko (Janiszowice) - stan. 01 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),
- jez. Rudno (Orchowe, Rudzieńskie) - stan. 03 - (badania wykonywane z częstotliwością 12/rok),

Seria pomiarowa dla powyższych 28 ppk zakończy się w kwietniu 2019 roku.

Jednolite części wód jezior właściwe do monitorowania zostały wyznaczone na podstawie Planu gospodarowania wodami na obszarach dorzecza Odry z 22 lutego 2011 r. (M.P. 2011 nr 40 poz. 451), a zakres i częstotliwość badań są zgodne z zapisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 258, poz. 1550) wraz ze zmianami wprowadzonymi przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1558) oraz obowiązującego rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016, poz. 1178).

Co roku wykonywana będzie ocena stanu jednolitych części wód jeziornych objętych monitoringiem w roku poprzednim, której weryfikacji dokona Główny Inspektor Ochrony Środowiska. Ocena ta zostanie sporządzona z wykorzystaniem reguły dziedziczenia klasyfikacji wskaźników, umożliwiając wykonanie oceny w oparciu o najnowsze dostępne wyniki badań. Wyniki klasyfikacji elementów biologicznych podlegają dziedziczeniu przez sześć lat, z wyjątkiem wskaźników wykorzystywanych w ramach monitoringu operacyjnego do oceny stopnia oddziaływania presji, których wyniki klasyfikacji można dziedziczyć jedynie przez okres trzech lat.

W roku 2016 i 2019 sporządzone zostanie przez GIOŚ zbiorcze zestawienie oceny stanu ekologicznego (lub potencjału ekologicznego) oraz stanu chemicznego jednolitych części wód jeziornych objętych monitoringiem w latach 2010 – 2015 i 2013-2018. W 2017 roku planuje się zweryfikowanie wartości granicznych wyznaczonych dla oceny makrozoobentosowej jezior (indeks LMI). Prace będą prowadzone na zlecenie GIOŚ z wykorzystaniem danych pomiarowych WIOŚ z lat 2010 – 2015.

Klasyfikacja stanu lub potencjału ekologicznego, stanu chemicznego oraz ocena stanu jednolitych części wód jeziornych wykonywane będą przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w układzie administracyjnym, w oparciu o standardy zapisane w rozporządzeniach Ministra Środowiska do ustawy Prawo wodne i opracowane przez GIOŚ metodyki. Weryfikacji i scalenia wyników oceny wód jeziornych dla obszarów dorzeczy dokonywał będzie Główny Inspektor Ochrony Środowiska.

Dane z monitoringu jezior będą rejestrowane w opracowanej w ramach SIEKOINFONET bazy JWODA po wdrożeniu jej wersji operacyjnej. System będzie przechowywał zarówno wyniki wykonanych pomiarów, informacje o warunkach występujących podczas pobierania próbek, warunkach utrwalania próbek, zastosowanych technikach i metodach badawczych, a także wyniki klasyfikacji i oceny jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych. Podstawowym założeniem opisywanego systemu będzie zapewnienie wielopoziomowej kontroli danych, realizowanej zarówno na poziomie Laboratorium WIOŚ, Wydziału Monitoringu Środowiska WIOŚ, GIOŚ oraz ekspertów zewnętrznych. W kolejnych latach, po zweryfikowaniu poprawności wdrożonej wersji operacyjnej, przewiduje się dalsze rozwijanie bazy JWODA, w szczególności opracowanie modułów do rejestrowania badań elementów biologicznych w jednolitych częściach wód jeziornych i obliczania dla nich indeksów.

Tabela 3.2.1.2. Badania i ocena stanu jezior

Podsystem	Zadanie
Monitoring jakości wód	Badania i ocena stanu jezior
Przepisy prawne	<ul style="list-style-type: none"> - ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232, j.t. z późn. zm.)– art. 26; - ustawa z dnia 18 lipca 2001 r.- Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469, z późn. zm.) - art. 38a ust. 2 i 3, art. 47, art. 155a, art. 155b; - rozporządzenie MŚ z dnia 15 listopada 2011 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 258, poz. 1550) - rozporządzenie MŚ z dnia 21 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1558); - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016, poz. 1178); - rozporządzenie MŚ z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1482); - rozporządzenie MŚ z dnia 9 listopada 2011 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. z 2011 r. Nr 258, poz. 1549); - rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016, poz. 1187); - rozporządzenie MŚ z dnia 23 listopada 2010 r. w sprawie sposobu i częstotliwości aktualizacji informacji o środowisku (Dz. U. z 2010 r. Nr 227, poz. 1485);

- rozporządzenie MŚ z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093).		
Zakres przedmiotowy		
<p>Planuje się przeprowadzenie badań służących wykonaniu ocen stanu jezior w reprezentatywnych punktach pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na 55 jeziorach. Zakres i częstotliwość pomiarów ustalone są w oparciu o zapisy ww. rozporządzeń, przy czym w jeziorach objętych monitoringiem diagnostycznym lub operacyjnym program pomiarowy każdorazowo obejmie przynajmniej jeden element biologiczny – w ramach monitoringu operacyjnego lub wszystkie elementy biologiczne – w ramach monitoringu diagnostycznego, a także wskaźniki charakteryzujące stan fizyczny i chemiczny. Wyjątkiem jest realizowany co roku podstawowy program monitoringu diagnostycznego w jeziorach reperowych, który oprócz wskaźników wspierających elementy biologiczne obejmuje jedynie badania fitoplanktonu. Pozostałe elementy biologiczne są w jeziorach reperowych monitorowane z częstotliwością co trzy lata, a wskaźniki stanu chemicznego – co sześć lat.</p> <p>Programem monitoringu operacyjnego objęte zostaną wybrane jeziora zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, zgodnie z wykazem sporządzonym przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej.</p> <p>Rok 2016: Badania jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych wg programu monitoringu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diagnostycznego (w tym monitoringu jezior reperowych), - operacyjnego, - jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych wyznaczonych na obszarach chronionych. <p>Ocena stanu jednolitych części wód jeziornych opracowana na podstawie badań wykonanych w 2015 roku, zgodnie z zasadą dziedziczenia.</p> <p>Zbiorcza ocena stanu ekologicznego (lub potencjału ekologicznego) oraz stanu chemicznego jednolitych części wód jeziornych objętych monitoringiem w latach 2010 – 2015 opracowana w oparciu o analizę wyników pomiarów przeprowadzonych w latach 2010 – 2015.</p> <p>Rok 2017: Badania jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych wg programu monitoringu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diagnostycznego (w tym monitoringu jezior reperowych), - operacyjnego, - jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych wyznaczonych na obszarach chronionych. <p>Ocena stanu jednolitych części wód jeziornych opracowana na podstawie badań wykonanych w 2016 roku, zgodnie z zasadą dziedziczenia.</p> <p>Rok 2018: Badania jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych wg programu monitoringu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diagnostycznego (w tym monitoringu jezior reperowych), - operacyjnego, - jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych wyznaczonych na obszarach chronionych. <p>Ocena stanu jednolitych części wód jeziornych opracowana na podstawie badań wykonanych w 2017 roku, zgodnie z zasadą dziedziczenia.</p> <p>Rok 2019: Badania jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych wg programu monitoringu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diagnostycznego (w tym monitoringu jezior reperowych), - operacyjnego, - jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych wyznaczonych na obszarach chronionych. <p>Ocena stanu jednolitych części wód jeziornych opracowana na podstawie badań wykonanych w 2018 roku, zgodnie z zasadą dziedziczenia.</p> <p>Zbiorcza ocena stanu ekologicznego (lub potencjału ekologicznego) oraz stanu chemicznego jednolitych części wód jeziornych objętych monitoringiem w latach 2013 – 2018 opracowana w oparciu o analizę zagregowanych wyników pomiarów przeprowadzonych w latach 2013 – 2018.</p> <p>Rok 2020: Badania jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych wg programu monitoringu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diagnostycznego (w tym monitoringu jezior reperowych), - operacyjnego, - jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych wyznaczonych na obszarach chronionych. <p>Ocena stanu jednolitych części wód jeziornych opracowana na podstawie badań wykonanych w 2019 roku, zgodnie z zasadą dziedziczenia.</p>		
Realizacja zadania		
Pomiary	Bazy danych	Nadzór i ocena
WIOŚ (w uzasadnionych przypadkach również GIOŚ)	GIOŚ – baza danych monitoringu wód powierzchniowych JWODA	GIOŚ – w skali kraju, w układzie dorzeczy WIOŚ – województwo
Przekazywanie wyników badań/ocen		

Podmiot przekazujący wyniki	Rodzaj i forma przekazywanych wyników badań	Minimalna częstotliwość przekazywania wyników badań	Miejsce przekazania wyników badań
WIOŚ	- wyniki wykonanych pomiarów, informacje o warunkach występujących podczas pobierania próbek, warunkach utrwalania próbek, zastosowanych technik i metod badawczych	- niezwłocznie po wykonaniu oznaczeń pobranych próbek, najpóźniej do dnia 31 marca po zakończeniu roku kalendarzowego, w którym wykonane były badania	GIOŚ – JWODA
WIOŚ	- oceny stanu wód w województwie (w ppk oraz w JCW)	- jeden raz w roku, najpóźniej do dnia 31 marca po zakończeniu roku kalendarzowego, w którym wykonane były badania	GIOŚ – JWODA
GIOŚ	- zagregowane wyniki pomiarów i oceny stanu ekologicznego i chemicznego (lub potencjału ekologicznego) w układzie dorzeczy	- jeden raz w roku, najpóźniej do dnia 30 września za poprzedni rok kalendarzowy	KZGW, WIOŚ
GIOŚ	- zestawienia z punktów pomiarowo-kontrolnych monitoringu obszarów chronionych	- zgodnie z odpowiednimi przepisami	KZGW, WIOŚ
Upowszechnianie wyników			
Podmiot upowszechniający wyniki	Forma upowszechnianej informacji wynikowej	Minimalna częstotliwość upowszechniania informacji wynikowej	Odbiorca informacji wynikowej
WIOŚ	- raporty tematyczne	- fakultatywnie, po zrealizowaniu programu monitoringu (za lata 2016-2018 oraz 2019-2020)	administracja rządowa i samorządowa, uczelnie, szkoły, biblioteki, społeczeństwo
WIOŚ	- strona internetowa WIOŚ	- aktualizacja roczna	

Zadanie: Badania i ocena stanu elementów hydromorfologicznych wszystkich rodzajów wód powierzchniowych

Monitoring i obserwacje elementów hydromorfologicznych są jednym z elementów oceny stanu ekologicznego i potencjału ekologicznego wód powierzchniowych. Celem badania elementów hydromorfologicznych jednolitych części wód powierzchniowych jest monitorowanie zmian zachodzących w środowisku wodnym części wód, które determinują warunki siedliskowe organizmów żywych.

Monitoring elementów hydrologicznych i morfologicznych jest jednym z elementów oceny stanu ekologicznego i potencjału ekologicznego wód powierzchniowych. W celu zdobycia informacji dot. warunków hydrologicznych i morfologicznych wspierających ocenę stanu ekologicznego lub potencjału ekologicznego jednolitych części wód, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska będzie prowadził obserwacje elementów hydrologicznych i morfologicznych. Wyniki tych obserwacji będą zapisywane w protokołach terenowych.

Zgodnie z obowiązkiem ustawowym zawartym w art. 155a ustawy - Prawo wodne badanie stanu elementów hydromorfologicznych wykonywane będzie przez Państwową Służbę Hydrologiczno-Meteorologiczną (PSHM). Dodatkowo, obserwacje elementów hydromorfologicznych prowadzone będą przez WIOŚ podczas poboru prób biologicznych na potrzeby wypełnienia protokołów terenowych i oceny stanu tych elementów. Wyniki monitoringu elementów hydrologicznych i morfologicznych oraz obserwacji elementów

hydromorfologicznych będą wykorzystywane do weryfikacji oceny stanu ekologicznego w przypadkach, gdy ocena elementów biologicznych i fizykochemicznych wskazuje na bardzo dobry stan ekologiczny oraz do weryfikacji oceny potencjału ekologicznego.

Zadanie: Badania i ocena jakości osadów dennych w rzekach i jeziorach

Celem monitoringu osadów dennych rzek i jezior jest analiza długoterminowych trendów zmian stężeń substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń ulegających bioakumulacji oraz kontrola stężeń metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych ulegających akumulacji w osadach dennych.

Podmiotem odpowiedzialnym za zlecenie badań i ocen jakości osadów dennych jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska nie prowadzi badań związanych z realizacją tego zadania, będzie jednakże wykorzystywał wyniki tych prac.

Program monitoringu osadów dennych będzie obejmował punkty pobierania próbek osadów dennych, opierając się na lokalizacjach punktów monitoringu diagnostycznego rzek i jezior. Jednocześnie program monitoringu osadów dennych zostanie zaktualizowany, dostosowując się tym samym do wymogów Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. zmieniającej dyrektywy 2000/60/WE i 2008/105/WE w zakresie substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej oraz wytycznych Komisji Europejskiej.

Wyniki badań osadów dennych będą gromadzone w bazie danych „OSADY”, działającej w ramach SI EKOINFONET.

Zadanie: Wdrażanie wymagań dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. zmieniającej dyrektywy 2000/60/WE i 2008/105/WE w zakresie substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. już w swojej preambule wskazuje, iż „zanieczyszczenie chemiczne wód powierzchniowych stanowi zagrożenie dla środowiska wodnego, które może spowodować ostrą i chroniczną toksyczność dla organizmów wodnych, akumulację substancji zanieczyszczających w ekosystemie oraz utratę siedlisk i różnorodności biologicznej, jak również zagrożenie dla zdrowia ludzkiego.”

Celem zadania jest więc dostarczenie wiedzy o substancjach priorytetowych w wodach powierzchniowych, niezbędnej do właściwego gospodarowania wodami, w tym podjęcia stosownych działań naprawczych tam, gdzie diagnoza stanu zanieczyszczenia wód tymi substancjami wskazuje zagrożenie dla zdrowia ludzi i ekosystemów wodnych.

Zadanie obejmuje: wykonanie badań nowych substancji priorytetowych, wykonanie badań 7 substancji priorytetowych (antracen, difenyloetery bromowane, fluoranten, ołów i jego związki, naftalen, nikiel i jego związki, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne – WWA), dla których zastrzono dotychczasowe środowiskowe normy jakości (EQS) oraz wdrażanie nowych wymagań monitoringowych zawartych w dyrektywie 2013/39/UE. Badania będą realizowane w dwóch matrycach: woda i biota. Badania dotyczą wszystkich kategorii wód śródlądowych (rzek i jezior na obszarze województwa lubuskiego).

Zadanie będzie realizowane zarówno przez GIOŚ, jak i Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska.

W latach 2016-2020 GIOŚ będzie realizował następujące prace:

- „Centralne oznaczanie prób w zakresie wybranych substancji priorytetowych w biocie w wodach powierzchniowych, według wymagań dyrektywy 2013/39/UE, pobranych w ramach realizacji monitoringu diagnostycznego w latach 2016-2017”. Zgodnie z art. 3 ust.2 dyrektywy 2013/39/UE program analityczny obejmuje badania 11 substancji priorytetowych w biocie: bromowane difenyletery; fluoranten; heksachlorobenzen; heksachlorobutadien; rtęć i jej związki; wyższe węglowodory aromatyczne: benzo(a)piren; dikofol; kwas perfluorooktanosulfonowy i jego pochodne (PFOS); dioksyny i związki dioksynopodobne; heksabromocyklododekan (HBCDD); heptachlor i epoksyd heptachloru. GIOŚ będzie realizował te badania (pobór prób i analiza) w latach 2016-2017 oraz cyklicznie w latach następnych jako zadanie centralne.
- „Wykonanie badań substancji priorytetowych określonych listą obserwacyjną według wymagań Dyrektywy 2013/39/UE, w latach 2015-2017”. Zgodnie z art. 8b Dyrektywy 2013/39/UE pierwsza lista obserwacyjna zawiera 10 substancji. Lista obserwacyjna substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego ustanawiana jest w drodze Decyzji Komisji Europejskiej co dwa lata. Pierwsze badania 10 substancji w ramach tzw. listy obserwacyjnej opublikowanej w marcu 2015 roku zostaną przeprowadzone w co najmniej 15 reprezentatywnych punktach pomiarowo-kontrolnych na obszarze Polski wybranych spośród kategorii wód w 2016 roku. Planowana jest kontynuacja tych zadań jako zadań realizowanych centralnie przez GIOŚ.
- Monitoring „nowych” substancji priorytetowych w wodach powierzchniowych wg dyrektywy 2013/39/UE”. Zadanie obejmuje substancje priorytetowe wcześniej nie oznaczane w badaniach monitoringowych (chinoksyfen, aktonifen, bifenoks, cybutryna, cypermetryna, dichlorofos, terbutryna) Oznaczenia laboratoryjne powyższych substancji będą wykonywane w czterech laboratoriach regionalnych WIOŚ, wskazanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, które będą realizowały badania dla województw ościennych. WIOŚ dokona poborów próbek na potrzeby przeprowadzenia analiz na terenie województwa lubuskiego.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze w latach 2016-2020 będzie kontynuować pobór i oznaczanie 27 substancji priorytetowych o numerach w przedziale od 1 do 33 (z załącznika I dyrektywy 2013/39/UE), których nie przewiduje program analityczny badania substancji priorytetowych w biocie, jednocześnie poprawiając kompletność dotychczasowych badań.

5. System jakości w PMŚ; laboratoria i sieci pomiarowe

5.2. System jakości w monitoringu wód

W celu zapewnienia właściwej jakości danych o stanie środowiska niezbędne jest zadbanie o miarodajność wyników badań. Dotyczy to zarówno elementów oceny stanu chemicznego, jak i wszystkich trzech grup elementów oceny stanu lub potencjału ekologicznego. Jednym ze środków do osiągnięcia tego celu będą działania zmierzające do utworzenia krajowego laboratorium referencyjnego w zakresie monitoringu wód.

W przypadku monitoringu chemicznego wód wytyczne do zapewnienia jakości danych zawarte zostały w dyrektywie 2009/90/WE ustanawiającej, na mocy dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, specyfikacje techniczne w zakresie analizy i monitorowania stanu chemicznego wód. Dyrektywa została zaimplementowana do prawa polskiego, przy czym dla jakości wyników badań stanu chemicznego wód najistotniejsze zapisy zawarte w dwóch rozporządzeniach Ministra Środowiska:

- Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016, poz. 1178).
- Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016, poz. 1187);

W rozporządzeniu monitoringowym w § 22 znajdują się dwa zapisy determinujące jakość oznaczeń w monitoringu chemicznym wód:

- a) oparcie - w przypadku wszystkich stosowanych metod analizy w zakresie parametrów fizykochemicznych i chemicznych - minimalnych kryteriów w zakresie wyników na niepewności pomiaru równej 50% lub mniejszej ($k=2$), szacowanej na poziomie odpowiednich norm jakości środowiska,
- b) zapewnienie, że granica oznaczalności nie przekracza wartości 30% odpowiednich norm jakości środowiska.

Badania wykonywane w ramach monitoringu chemicznego wód muszą uwzględniać wymagania zawarte w rozporządzeniu klasyfikacyjnym, w szczególności w załączniku nr 6 dotyczącym wartości granicznych wskaźników jakości wód z grupy substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz załączniku nr 9 dotyczącym środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych oraz dla innych zanieczyszczeń, a zawarte w nich normy jakości środowiska są podstawowym punktem odniesienia do walidacji procedur badawczych.

W związku z powyższym dobór metodyki badawczej musi się opierać także na założeniu, że będą spełnione powyższe wymagania jakościowe.

WIOŚ będzie dążył do zapewnienia jakości i porównywalności wyników analiz zgodnie z przyjętymi na poziomie międzynarodowym praktykami systemu zarządzania, określonymi w normie PN-EN ISO/IEC-17025, oraz do wdrożenia przez laboratorium realizujące monitoring jednolitych części wód systemu zarządzania jakością zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC-17025.

Na potrzeby zapewnienia wiarygodności oceny stanu ekologicznego oraz analogicznej oceny potencjału ekologicznego Komisja Europejska powołała grupę roboczą ECOSTAT. Polska jest w niej reprezentowana przez przedstawicieli Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, jako eksperta wiodącego i Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, jako eksperta wspierającego. Działania tej grupy skupiają się głównie na koordynowaniu ćwiczeń interkalibracyjnych biologicznych metodyk oceny stanu ekologicznego wód. Okres 2016-2020 będzie poświęcony kontynuacji interkalibracji tych metodyk, które dotąd nie zostały zinterkalibrowane, jak również uzupełnianiu zakresu stosowalności oraz korektom metodyk już zinterkalibrowanych. W pierwszej kolejności, do końca roku 2016, ćwiczeniu interkalibracyjnemu zostaną poddane metodyki oceny stanu makrobezkręgowców bentosowych, fitoplanktonu i ichtiofauny w bardzo dużych rzekach, ichtiofauny w jeziorach oraz wskaźników biologicznych w wodach przybrzeżnych i przejściowych. W tym terminie przewidywana jest również samointerkalibracja metodyk oceny stanu ichtiofauny w pozostałych typach rzek. W późniejszym terminie przewiduje się samointerkalibrację metodyki oceny stanu makrobezkręgowców bentosowych w jeziorach.

Oprócz interkalibracji metodyk, które dotąd nie przeszły tego procesu, konieczne jest weryfikowanie metodyk uprzednio zinterkalibrowanych, ponieważ część z nich została opracowana jedynie dla podstawowych typów wód powierzchniowych, przez co ich wiarygodność dla wód nietypowych jest niska. Ponadto, normy europejskie dotyczące metodyk monitoringu i oceny biologicznych i hydromorfologicznych elementów jakości wód są cyklicznie aktualizowane, i wprowadzane do prawa wspólnotowego, pociągając za sobą konieczność uwzględnienia tych zmian w prawie i praktyce krajowej. Niektóre typy wód powierzchniowych są jednocześnie siedliskami przyrodniczymi podlegającymi monitoringowi przyrody, co wskazuje na zasadność wzajemnej harmonizacji ich monitoringu i oceny. W okresie 2016-2020 w ramach PMŚ prowadzone będą prace mające na celu aktualizację biologicznych metodyk oceny stanu ekologicznego związaną z ww. problemami.

Oprócz interkalibracji oceny biologicznych elementów stanu ekologicznego, w wyniku inicjatyw grupy ECOSTAT, w ramach niniejszego programu PMŚ, może zaistnieć potrzeba harmonizacji sposobu oceny wód w zakresie elementów fizykochemicznych i hydromorfologicznych. Ponadto, przedstawiciele Inspekcji Ochrony Środowiska będą brali udział w pracach grup o zasięgu regionalnym, np. Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem. Ustalenia tych grup w zakresie zapewnienia jakości w monitoringu wód, w miarę dostępności środków i możliwości organizacyjnych będą realizowane w ramach PMŚ i koordynowane przez GIOŚ.

W celu zapewnienia jakości klasyfikacji biologicznych elementów oceny w latach 2016-2017 WIOŚ będzie uczestniczył w międzylaboratoryjnych porównaniach poboru i oznaczania biologicznych elementów oceny stanu ekologicznego wód powierzchniowych. Sprawozdania z tych porównań zawierać będą ocenę biegłości laboratoriów wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska biorących udział w porównaniu oraz propozycję szacowania poziomu ufności i dokładności pomiarów danego elementu biologicznego wykonywanych przez laboratoria WIOŚ, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2016, poz. 1187). Dla utrzymania biegłości pracowników WIOŚ w stosowaniu

przyjętych metodyk oraz w wykonywaniu na ich podstawie oceny konieczne będą ponadto cykliczne szkolenia doskonalące.

7. Uwarunkowania finansowe realizacji programu PMŚ

Realizacja Programu PMŚ województwa lubuskiego na lata 2016-2020 jest uwarunkowana dostępnością środków finansowych w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska oraz w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska. Terminowe i pełne pokrywanie kosztów realizacji zadań jest tym bardziej ważne, iż zadania PMŚ, co do zasady, mają charakter ciągły lub cykliczny i nie wykonanie zadań w planowanym terminie skutkuje ich brakiem, co w konsekwencji powoduje problemy związane z planowaniem i operacyjnym zarządzaniem środowiskiem, a w przypadku większości podsystemów znajduje swoje odzwierciedlenie w jakości i kompletności informacji o stanie środowiska przekazywanych w sprawozdaniach do Komisji Europejskiej.

Koszty realizacji zadań Państwowego Monitoringu Środowiska obejmują koszty wydatkowane na poziomie krajowym przez GIOŚ oraz koszty wydatkowane na poziomie wojewódzkim przez WIOŚ.

Realizacja zadań w podsystemie monitoringu: jakości powietrza, jakości wód, hałasu i pól elektromagnetycznych jest finansowana w głównej mierze na poziomie wojewódzkim i obejmuje koszty WIOŚ związane z:

- obsługą automatycznych sieci monitoringu powietrza, poborem prób i wykonywaniem analiz laboratoryjnych w zakresie zanieczyszczeń powietrza i wód, pomiarami hałasu i promieniowania elektromagnetycznego, wdrażaniem nowych elementów systemów oceny jakości poszczególnych komponentów środowiska, projektowaniem i uruchamianiem nowych stanowisk pomiarowych, utrzymaniem systemu zarządzania wg ISO/IEC 17025, wykonywaniem map akustycznych dla miast o liczbie ludności mniejszej niż 100 tysięcy.;
- prowadzeniem baz danych, przetwarzaniem danych i wykonywaniem ocen stanu poszczególnych komponentów środowiska na poziomie wojewódzkim i lokalnym, opracowywaniem i przekazywaniem do GIOŚ i innych odbiorców danych i raportów dla potrzeb sprawozdawczości krajowej i wspólnotowej, informowaniem organów administracji publicznej i społeczeństwa o stanie środowiska za pomocą różnych form przekazu;
- wykonywaniem na szczeblu wojewódzkim zadań niezbędnych do prawidłowej realizacji zadań PMŚ, w tym prac na rzecz zapewnienia jakości pomiarów i ocen jakości powietrza, wód oraz hałasu i promieniowania elektromagnetycznego, zakupów sprzętu pomiarowego i aparatury laboratoryjnej, materiałów eksploatacyjnych, zapewnienia zdalnej łączności ze stacjami pomiarowymi oraz transportem prób i ubezpieczeniem stacji pomiarowych oraz ich bieżącym funkcjonowaniem;
- udziałem pracowników WIOŚ w szkoleniach specjalistycznych, interkalibracjach, badaniach równoważności i biegłości organizowanych przez GIOŚ, instytuty naukowe oraz inne jednostki pracujące na rzecz PMŚ.

Koszty ogółem realizacji pełnego zakresu ustawowych zadań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze w zakresie Państwowego Monitoringu Środowiska w latach 2016 – 2020 prognozuje się na kwotę 22.303 tys. złotych. Wydatki

bieżące to kwota 19.730 tys. złotych, z tego na wynagrodzenia i pochodne kwotę 13.995 tys. złotych, wydatki inwestycyjne realizacji tych zadań to kwota 2.573 tys. złotych.

Mając na uwadze fakt, iż od wielu lat środki otrzymywane z budżetu państwa są niewystarczające do realizacji zadań PMS, zakłada się, iż w kolejnej perspektywie sytuacja ta nie ulegnie istotnej zmianie i źródłami finansowania zadań PMS będą, w przypadku Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze:

- środki budżetowe Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, których dysponentem II stopnia jest wojewoda - planowana w latach 2016-2020 kwota 18.957 tys. złotych (w tym koszty płac i ich pochodne 13.995 tys. złotych),
- środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska przekazywane od 2011 roku za pośrednictwem rezerwy budżetu państwa - planowana w latach 2016-2020 kwota 3.346 tys. złotych.

Tabela 7.1. Finansowanie zadań w poszczególnych latach i w podziale na źródła finansowania

a) Zadania PMS uwzględnione jako środki budżetowe państwa zaplanowane na lata 2016 – 2020 – planowane do zgłoszenia do projektu ustawy budżetowej					
Nazwa	Planowane koszty (w tys. zł)				
	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Koszty bieżące (utrzymania)	822	837	854	873	891
Koszty inwestycyjne	132	134	137	140	142
Koszty płac wraz z pochodnymi	2 671	2 727	2 795	2 865	2 937
Razem	3 625	3 698	3 786	3 878	3 970
b) Zadania PMS zaplanowane do sfinansowania ze środków WFOŚiGW za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa w latach 2016 – 2020					
Nazwa	Planowane koszty (w tys. zł)				
	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Koszty bieżące (utrzymania)	158	250	300	350	400
Koszty inwestycyjne	188	350	400	450	500
Razem	346	600	700	800	900
OGÓLEM (a+b)	3 971	4 298	4 486	4 678	4 870

Zadania Państwowego Monitoringu Środowiska realizowane są przez WIOŚ w Zielonej Górze w 4 podstawowych komponentach: woda, powietrze, hałas i pola elektromagnetyczne.

Tabela 7.2. Prognozowany podział kosztów na poszczególne komponenty oraz podział w zakresie źródeł finansowania na lata 2016 – 2020

a) Zadania PMŚ uwzględnione jako środki budżetowe państwa zaplanowane na lata 2016 – 2020 – planowane do zgłoszenia do projektu ustawy budżetowej					
Nazwa	Planowane koszty (w tys. zł)				
	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Woda	2 131	2 108	2 158	2 210	2 263
Powietrze	797	925	947	970	992
Hałas	405	443	454	465	476
Pola elektromagnetyczne	292	222	227	233	239
Razem	3 625	3 698	3 786	3 878	3 970
b) Zadania PMŚ zaplanowane do sfinansowania ze środków WFOŚiGW za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa w latach 2016 – 2020					
Nazwa	Planowane koszty (w tys. zł)				
	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
Woda	156	294	343	392	441
Powietrze	160	270	315	360	405
Hałas	23	30	35	40	45
Pola elektromagnetyczne	7	6	7	8	9
Razem	346	600	700	800	900
OGÓLEM (a+b)	3 971	4 298	4 486	4 678	4 870

Kluczowym źródłem finansowania zadań PMŚ pozostanie Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Planuje się, iż ze środków WFOŚiGW finansowane będą nadal koszty zadań bieżących mających charakter prac monitoringowych realizowanych dla poszczególnych komponentów środowiska oraz zadań inwestycyjnych, w tym mających na celu wzmocnienie infrastruktury laboratoryjnej Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Ze względu na to, iż Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze od wielu lat boryka się z problemami lokalowymi pilna stała się potrzeba budowy nowej siedziby Inspektoratu. W wyniku starań własnych pozyskana została działka pod realizację zadania „Budowa i modernizacja Lubuskiego Centrum Badań i Monitoringu Środowiska Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze”. Sfinansowanie tej inwestycji planowane jest ze środków NFOŚiGW (szacowana kwota inwestycji to 15 mln zł).

Brak odpowiedniego poziomu finansowania zadań Państwowego Monitoringu Środowiska ze środków budżetu Państwa powodował i powoduje konieczność poszukiwania innych dodatkowych źródeł finansowania realizacji założeń PMŚ przez WIOŚ. Istnieje realne zagrożenie prawidłowej i pełnej realizacji zadań w zakresie Państwowego Monitoringu Środowiska z powodu braku środków finansowych. Zapewnienie stałego wsparcia finansowego realizacji ustawowych zadań PMŚ ze środków NFOŚiGW i WFOŚiGW pozostaje jedynym gwarantem ich realizacji.

Program PMŚ na lata 2016-2020 wpisuje się w ramy czasowe i priorytety nowej perspektywy finansowej UE, co umożliwia zaplanowanie wsparcia realizacji zadań PMŚ ze środków funduszu spójności i innych funduszy pomocowych. W ramach środków Programu

Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020, zaplanowano realizację przez GIOŚ m.in. projektu w zakresie:

- monitoringu jakości wód powierzchniowych, obejmującego w szczególności wdrożenie dyrektywy 2013/39/UE w zakresie oznaczeń substancji priorytetowych - „*Wzmocnienie monitoringu wód w zakresie procedur zapewnienia i kontroli jakości pomiarów i ocen stanu wód powierzchniowych oraz infrastruktury badawczej, pomiarowej i informatycznej*”, w ramach którego zakupiony zostanie specjalistyczny sprzęt pomiarowy i badawczy zapewniający zwiększenie zakresu i poprawę jakości pomiarów oraz zakup sprzętu informatycznego i warstw geoinformatycznych do analiz przestrzennych na potrzeby weryfikacji sieci pomiarowych i wykonywania ocen stanu wód. Realizowane będą m.in. prace eksperckie i analityczne: dla potrzeb planowania i aktualizowania sieci pomiarowych, w zakresie wskaźników jakości dla ocen stanu ekologicznego i chemicznego, dla potrzeb zapewnienia jakości systemu klasyfikacji i ocen stanu wód,

Dodatkowo, w latach 2017-2020, planowana jest kontynuacja wzmocniania systemu oceny jakości powietrza, szczególnie w zakresie matematycznego modelowania jakości powietrza, zarówno ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 jak i środków Mechanizmu Finansowego EOG lub Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Program PMŚ na lata 2016-2020 realizowany będzie w oparciu o budżet zadaniowy. PMŚ umiejscowiony został w budżecie zadaniowym na rok 2016 w funkcji nr 12 „Środowisko”, w zadaniu „System ochrony środowiska i informacji o środowisku” oraz działaniu „Państwowy Monitoring Środowiska”. Miernikiem określającym stopień realizacji zadań PMŚ na poziomie wojewódzkim jest liczba wykonanych pomiarów i oznaczeń. Stopień wykonania zaplanowanych zadań będzie zależał od dostępności i możliwości pozyskania w odpowiednim czasie środków finansowych, tak aby możliwe było prowadzenie badań monitoringowych zgodnie z określonym w „Programie Państwowego Monitoringu Środowiska województwa lubuskiego na lata 2016-2020” kalendarzem prac.

W związku z wejściem w życie z dnia 19 lipca 2016 r. w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. z 2016, poz. 1178) zakres zadań WIOŚ został zwiększony o realizację nowych zadań dotyczących zapewnienia poboru prób i analizy laboratoryjnej w zakresie oznaczania substancji priorytetowych wynikających w szczególności z transpozycji dyrektywy 2013/39/UE z dnia 12 sierpnia 2013 r. zmieniającej dyrektywy 2000/60/WE i 2008/105/WE w zakresie substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej oraz wykonywania obserwacji hydromorfologicznych elementów oceny jakości wód w oparciu o nową metodykę i normę EN 14614:2004 wprowadzoną dyrektywą 2014/201/UE. Środki na realizację ww. zadań, w kwocie 120 tys. zł rocznie, będą pokryte z budżetu państwa. Bieżące koszty WIOŚ wynikające z wejścia w życie ww. rozporządzenia, będą zwiększone o następujące kwoty: 375 tys. zł w 2017 roku, 487 tys. zł w 2018 roku, 827 tys. zł w 2019 roku, 607 tys. zł w 2020 roku i pokryte ze środków wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.